

Державна підтримка соціально-економічного розвитку України

Сестейновий соціально-економічний розвиток є однією з найважливіших проблем людства сьогодні. Суть «сестейнового розвитку» («sustainable development») полягає у максимізації економічних та соціальних вигід від розвитку національної економіки за умови захисту навколишнього середовища та забезпечення довгострокового відтворення природних ресурсів. В економічному контексті сестейновий (сталий, стійкий) розвиток означає не тільки ріст національної економіки та збільшення доходу на душу населення, а й вдосконалення всіх елементів соціального забезпечення.

Дослідженню проблем сестейнового (сталого, стійкого) розвитку національних економічних систем присвячено безліч праць вчених-економістів, таких як: Л. Абалкін, І. Брітченко, І. Булеєв, А. Гальчинський, Л. Ерхард, М. Кастельс, В. Мікловда, Л. Мельник, У. Ростой, Б. Санто, І. Ситник, А. Сухоруков, В. Удовиченко, Ю. Харацишвили, П. Хімані, Й. Шумпетер, та інші.

Роль держави в забезпеченні сестейнового соціально-економічного розвитку економічної системи є первинною. Саме публічні інститути несуть відповідальність за формування напрямів та пріоритетів розвитку економічної системи держави, а також забезпечують та підтримують його. Розуміння взаємозв'язків механізмів державної регламентації та підтримки соціально-економічного розвитку економічної системи України є запорукою побудови ефективної економіки країни, що і становить мету даної роботи.

Сестейновий соціально-економічний розвиток економічної системи держави можливий лише за умови забезпечення відповідного розвитку її адміністративних територій (регіонів). Аналіз законодавства України з питань регіонального розвитку, представлений в роботі «Аналіз законодавства України з державної підтримки розвитку проблемних регіонів» (Кизим, Хаустова, Козирєва, 2016), доводить, що принципове зрушення в еволюції державної регіональної політики в Україні починається з 2005 року. Наразі, основи нормативно-правового забезпечення цього процесу можна вважати сформованими, проте воно продовжує характеризуватися недостатньою системністю. Ще одним суттєвим недоліком існуючої системи називають недостатню якість вже прийнятих документів розвитку та неналежне їх виконання.

Питання державної регламентації та підтримки розвитку адміністративних територій України висвітлені в наступних основних законах України: «Про засади державної регіональної політики» (2015), «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» (2010), «Про стимулювання розвитку регіонів» (2015), «Про місцеве самоврядування в Україні» (1997), «Про місцеві державні адміністрації» (1999), «Про транскордонне співробітництво» (2004), «Про регулювання містобудівної діяльності» (2011), «Про державні цільові програми» (2004), «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» (2000), «Про Генеральну схему

планування території України» (2002), та ін.

Аналіз основних нормативно-правових актів, що регламентують питання розвитку адміністративних територій України, дозволив побудувати структурно-функціональну схему державної регламентації та підтримки розвитку адміністративних територій в Україні (рис. 1).

Так, серед ключових документів стратегічного планування України, які визначають напрями реалізації регіональної політики є Стратегія розвитку України. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» (2015) визначає мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку України. Генеральна схема планування території України (2002) визначає пріоритети та концептуальні вирішення планування і використання території країни, вдосконалення систем розселення та забезпечення сталого розвитку населених пунктів, розвитку виробничої, соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури, формування національної екологічної мережі.

На основі даних документів проводиться реалізація регіональної політики. Відповідно до них визначаються пріоритети та завдання здійснення державної регіональної політики на визначений період часу.

Державну регламентацію та підтримку розвитку адміністративних територій розглянуто в трьох аспектах: з позиції інституційно-організаційного забезпечення, інструментального забезпечення та фінансового забезпечення розвитку територій.

Інституційно-організаційне забезпечення сформовано системою інституційних партнерів, які відповідають за формування та реалізацію державної політики в розрізі адміністративних територій, розробку та впровадження нормативно-правового та техніко-методичного забезпечення розвитку, а також надають консультаційну та ресурсну підтримку.

Систему інституційних партнерів доречно розглядати за трьома рівнями. До центрального рівня належать центральні органи виконавчої влади України та Кабінет Міністрів України.

Кабінет Міністрів України та профільні міністерства та відомства відповідальні за формування та реалізацію державної політики розвитку даної сфери. До їх основних функцій належить:

1) розроблення та виконання державних програм, спрямованих на розвиток регіонів, угод щодо регіонального розвитку;

2) розробка методичного забезпечення для розробки та реалізації Державної стратегії регіонального розвитку України (а також затвердження її), плану заходів з її реалізації, а також регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації;

3) розробка методичного забезпечення програм (проектів), які можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку (ДФРР);

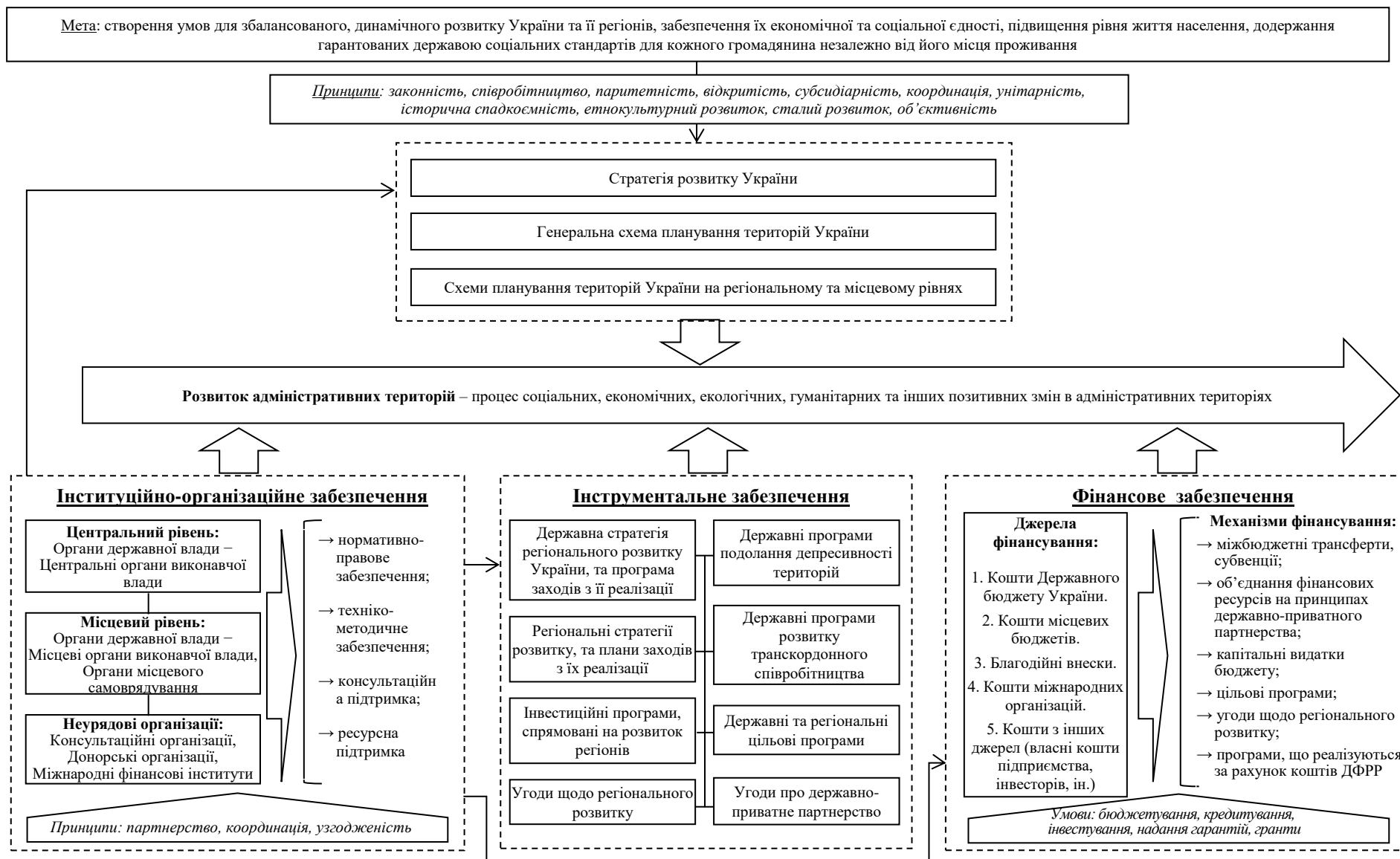

Рис. 1. Структурно-функціональна схема державної регламентації та підтримки розвитку адміністративних територій України

4) визначення порядку координації дій органів виконавчої влади, а також спрямування і координацію діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади із забезпечення формування та реалізації державної регіональної політики;

5) затвердження порядку і методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики та переліку індикаторів такого моніторингу та розгляд відповідних звітів, тощо (Про засади державної регіональної політики, 2015).

Органи державної влади, розташовані на місцевому рівні, до яких належать Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, перш за все, забезпечують реалізацію державної регіональної політики, визначену на вищому рівні, у відповідному регіоні. З цією метою вони виконують наступні функції:

1) погодження проекту Державної стратегії регіонального розвитку України;

2) забезпечення розроблення проектів регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації;

3) розробка проектів та програм регіонального розвитку, а також підготовка пропозицій до центральних органів виконавчої влади щодо проектів (програм), які можуть бути профінансовані за рахунок коштів державного бюджету;

4) проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, підготовка та подання звітів про це до відповідних вищих органів; тощо (Про засади державної регіональної політики, 2015).

Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські ради, а також районні, міські, селищні, сільські ради забезпечують врахування інтересів територіальних громад у регіональних стратегіях розвитку та планах заходів з їх реалізації, інших проектах, спрямованих на розвиток відповідної території. Крім того, вони можуть розробляти стратегії розвитку адміністративних територій відповідного рівня, враховуючи стратегії розвитку вищих рівнів.

Важливою є роль інституцій, які не належать до органів влади. Так, інститути, що здійснюють підготовку кадрів та науково-дослідне супроводження політичних реформ, забезпечують оволодіння працівниками органів влади належними кваліфікаціями для здійснення своїх функцій на належному рівні.

До консультативних органів відносять асоціації органів місцевого самоврядування, агенції регіонального розвитку, які надають пропозиції та рекомендації щодо формування державної політики в контексті розвитку адміністративних територій, підготовки стратегічних документів та визначення прийнятних інструментів їх реалізації.

Донорські організації та міжнародні фінансові інститути можуть надавати технічну підтримку та кредитні ресурси для формування та реалізації державної регіональної політики. Серед донорських організацій, які відіграють важливу роль в розвитку України, слід відмітити ЄС, ООН, уряди США, Канади, Швейцарії, Швеції, Німеччини та ін. Серед міжнародних фінансових інститутів – Європейський банк реконструкції і розвитку, Групу Світового банку, Європейський інвестиційний банк та ін. (Стратегія сталого розвитку «Україна-2020», 2015).

Взаємодія всіх учасників розвитку територій базується на принципах партнерства, координації та узгодження діяльності.

Система організації процесу стратегічного планування розвитку адміністративних територій базується на системі координації процесів планування на центральному, регіональному та місцевому рівні. Така координація здійснюється за двома схемами: горизонтальною (на рівні центральних органів виконавчої влади) та вертикальною (на рівні центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та неурядових організацій).

Інструментальне забезпечення реалізації розвитку адміністративних територій сформовано системою взаємопов'язаних та взаємоузгоджених планових документів розвитку територій, які визначають цілі, пріоритети, завдання, способи та механізми такого розвитку.

Державна стратегія регіонального розвитку визначає: тенденції та основні проблеми соціально-економічного розвитку регіонів; пріоритети державної регіональної політики; стратегічні цілі і напрями регіонального розвитку та міжрегіонального співробітництва; оперативні цілі, що забезпечать досягнення стратегічних цілей; основні завдання, етапи та механізми їх реалізації; а також розкриває систему моніторингу та оцінки результативності реалізації (Про засади державної регіональної політики, 2015). Даний документ розробляється на 7 років центральним органом виконавчої влади. Для забезпечення його виконання розробляється План заходів з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку України, який передбачає завдання і заходи, обсяги та джерела їх фінансування з визначенням індикаторів оцінки результативності їх виконання.

Діюча стратегія розвитку України – Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» (2015) має на меті впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. В рамках одного з векторів розвитку вона передбачає здійснення реформи регіональної політики. Відповідно до неї розроблена державна стратегія регіонального розвитку.

Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2020 року (2014) визначає цілі державної регіональної політики та основні завдання центральних та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, спрямовані на досягнення зазначених цілей, а

також передбачає узгодженість державної регіональної політики з іншими державними політиками, які спрямовані на територіальний розвиток. Вона визначає такі стратегічні цілі розвитку:

1. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів.
2. Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток.
3. Ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку.

За даними, представленими в роботі «Публічно-приватне партнерство як елемент концепції сталого розвитку» (Артишевський, Ли, 2016) за-для реалізації визначених цілей, сформовані пріоритетні напрями розвитку для кожного регіону держави (табл. 1).

Таблиця 1

Кількість пріоритетних завдань до реалізації в регіоні відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року

Регіон	Пріоритетні напрями державної регіональної політики																									Разом	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25		26
АР Крим*	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Вінницька	6	4	4	8	6	13	4	16	4	4	0	1	4	8	5	5	10	14	6	7	9	2	3	6	4	4	157
Волинська	4	4	4	8	6	13	4	14	4	4	0	1	5	8	5	5	10	14	6	7	9	2	3	6	4	4	154
Дніпропетровська	5	4	4	8	6	13	4	14	1	4	0	1	4	8	5	5	10	14	6	7	9	2	0	6	4	4	148
Донецька	5	4	4	8	6	13	4	14	4	4	1	1	5	8	6	5	10	14	6	7	9	2	3	6	4	4	157
Житомирська	5	4	4	8	6	13	4	14	4	4	0	1	4	8	5	5	10	14	6	7	9	2	3	6	4	4	154
Закарпатська	5	4	4	8	6	13	4	14	1	4	0	1	4	8	5	5	10	14	6	7	9	2	0	6	4	4	148
Запорізька	5	4	4	9	6	13	4	17	4	4	0	1	4	8	5	8	10	14	6	7	9	2	3	6	4	4	161
Івано-Франківська	6	4	4	8	6	13	4	17	4	4	0	1	5	8	5	7	10	14	6	7	9	2	3	6	4	4	161
Київська	5	4	4	8	6	13	4	14	4	4	0	1	4	8	5	5	10	14	6	7	9	2	3	6	4	4	154
Кіровоградська	6	4	4	9	6	13	4	16	1	4	0	1	4	8	5	8	10	14	6	7	9	2	0	6	4	4	155
Луганська	5	4	4	8	6	13	4	14	4	4	1	1	5	8	6	5	10	14	6	7	9	2	4	6	4	4	158
Львівська	5	4	4	8	6	13	4	18	4	4	0	1	5	8	5	5	10	14	6	7	9	2	3	6	4	4	159
Миколаївська	7	4	4	9	6	13	4	18	4	4	0	1	4	8	5	8	10	14	6	7	9	2	3	6	4	4	164
Одеська	6	4	4	8	6	13	4	15	4	4	0	1	4	8	5	6	10	14	6	7	9	2	3	6	4	4	157
Полтавська	5	4	4	8	6	13	4	18	4	4	0	1	4	8	5	8	10	14	6	7	9	2	0	6	4	4	158
Рівненська	5	4	4	8	6	13	4	18	4	4	0	1	4	8	5	7	10	14	6	7	9	2	3	6	4	4	160
Сумська	6	4	4	8	6	13	4	17	4	4	0	1	4	8	5	6	10	14	6	7	9	2	4	6	4	4	160
Тернопільська	5	4	4	8	6	13	4	18	1	4	0	1	4	8	5	6	10	14	6	7	9	2	0	6	4	4	153
Харківська	6	4	4	9	6	13	4	16	4	4	0	1	4	8	5	8	10	14	6	7	9	2	4	6	4	4	162
Херсонська	5	4	4	9	6	13	4	15	4	4	0	1	4	8	5	7	10	14	6	7	9	2	4	6	4	4	159
Хмельницька	6	4	4	8	6	13	4	18	1	4	0	1	4	8	5	7	10	14	6	7	9	2	0	6	4	4	155
Черкаська	7	4	4	8	6	13	4	17	1	4	0	1	4	8	5	7	10	14	6	7	9	2	0	6	4	4	155
Чернівецька	6	4	4	8	6	13	4	15	4	4	0	1	5	8	5	6	10	14	6	7	9	2	3	6	4	4	158
Чернігівська	6	4	4	8	6	13	4	17	4	4	0	1	4	8	5	8	10	14	6	7	9	2	4	6	4	4	162
Разом	132	96	96	197	144	312	96	384	78	96	2	24	102	192	122	152	240	336	144	168	216	48	56	144	96	96	–

* Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя

В табл. 1 наведені такі пріоритетні напрями державної регіональної

політики для регіонів України: 1 – розвиток інфраструктури міст; 2 – підтримка інтегруючої ролі міст як центрів економічного та соціального розвитку; 3 – поліпшення транспортної доступності в межах регіону; 4 – розвиток сільської місцевості; 5 – розвиток інтелектуального капіталу; 6 – підвищення рівня інноваційної та інвестиційної спроможності регіонів; 7 – розвиток підприємницького середовища та конкуренції на регіональних товарних ринках; 8 – раціональне використання природно-ресурсного потенціалу, збереження культурної спадщини та найцінніших природних територій; 9 – розвиток транскордонного співробітництва; диверсифікація джерел енергопостачання та підвищення рівня енергоефективності в регіонах; 10 – відновлення безпеки життєдіяльності та економічна реабілітація Донецької та Луганської областей; 11 – захист національних інтересів та недопущення порушення конституційних прав громадян України на тимчасово окупованій території АР Крим та м. Севастополя; 12 – узгодженість політики стимулювання розвитку «точок зростання» та підтримки економічно менш розвинутих та депресивних територій; 13 – створення умов для продуктивної праці населення; 14 – створення умов для розв’язання нагальних проблем переселенців; 15 – підвищення стандартів життя в сільській місцевості; 16 – модернізація системи освіти; 17 – створення умов для формування здорового населення; 18 – соціокультурний розвиток; 19 – надання якісних послуг транспорту та зв’язку; 20 – надання якісних житлово-комунальних послуг, забезпечення житлом; 21 – створення умов для зміцнення зв’язків між регіонами та громадами; 22 – розвиток прикордонних територій; 23 – децентралізація влади, реформування місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою; 24 – підвищення якості державного управління регіональним розвитком; 25 – посилення міжгалузевої координації в процесі формування та реалізації регіональної політики. Пріоритетні напрями 1 – 10 реалізуються в рамках цілі 1 розвитку, напрями 11 – 22 – цілі 2, напрями 23 – 25 – цілі 3.

Можна зазначити, що найбільша кількість завдань в рамках пріоритетних напрямів регіонального розвитку передбачена до реалізації в Миколаївській області (164 завдання), далі йдуть – Харківська та Чернігівська області – по 162 завдання в кожній. Найменша кількість завдань – в Дніпропетровській та Закарпатській областях – по 148 завдань. Середня кількість завдань відповідно до реалізації пріоритетних напрямів розвитку становить 157.

Серед пріоритетів, найбільша кількість завдань за регіонами запланована за пріоритетом «Раціональне використання природно-ресурсного потенціалу, збереження культурної спадщини та найцінніших природних територій», що здійснюється для підвищення ефективності використання внутрішніх факторів розвитку регіонів – 398 завдань у всіх регіонах держави. Наступним є «Створення умов для формування здорового населення» задля забезпечення комфортного та безпечного життєвого

середовища для людини незалежно від місця її проживання – 349 завдань у всіх регіонах.

Найменша кількість завдань відповідає пріоритету «Відновлення безпеки життєдіяльності та економічна реабілітація Донецької та Луганської областей» – 2 завдання, які реалізуються на території відповідних областей; та «Захист національних інтересів та недопущення порушення конституційних прав громадян України на тимчасово окупованій території АР Крим та м. Севастополя» – 26 завдань, які реалізуються у всіх регіонах держави. Обидва націлені на виконання завдань і здійснення заходів, спрямованих на вирішення актуальних проблемних питань Донецької та Луганської областей, АР Крим та м. Севастополя.

Наступним інструментом реалізації розвитку адміністративних територій України є регіональні стратегії розвитку. Дані документи відповідають за структурою державній стратегії регіонального розвитку (якій вони мають відповідати) та охоплюють нижчий рівень. Задля забезпечення реалізації даних стратегій приймаються відповідні Плани заходів з їх реалізації. Відповідальність за розробку та реалізацію означених інструментів лежить на місцевих органах виконавчої влади.

План заходів з реалізації регіональної стратегії є основою для розроблення інвестиційних програм (проектів), спрямованих на розвиток регіонів. Такі інвестиційні програми і проекти регіонального розвитку можуть бути реалізовані за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку; відбір проектів здійснюється на конкурсних засадах.

Угоди щодо регіонального розвитку укладаються за ініціативи як Уряду, центральних органів виконавчої влади, так і органів місцевого самоврядування регіонального рівня. Регламентація здійснюється відповідно до Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів» (2015). Даний інструмент має на меті розв'язання регіональних та міжрегіональних проблем розвитку, що сприятиме посиленню вертикальної та горизонтальної координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування під час здійснення заходів щодо динамічного зростання центрів економічної активності та інтеграції до них територій, що мають менший потенціал розвитку, насамперед сільських районів та невеликих населених пунктів (Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, 2014).

Цей же закон (Про стимулювання розвитку регіонів, 2015) регламентує розробку державних програм подолання депресивності окремих територій. Території (регіону чи його частині) надається статус депресивної з метою створення правових, економічних та організаційних засад для вжиття державними органами та органами місцевого самоврядування особливих заходів для стимулювання розвитку таких

територій.

Державні програми розвитку транскордонного співробітництва визначаються Законом України «Про транскордонне співробітництво» (2004) та представляють собою комплекс заходів органів державної влади України, спрямованих на розвиток транскордонного співробітництва, які здійснюються з використанням коштів Державного бюджету України. Метою транскордонного співробітництва є формування добросусідських відносин та поглиблення взаємодії суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва, що сприяє спільному вирішенню завдань місцевого та регіонального розвитку.

Державні та регіональні цільові програми, які розробляються як в окремих сферах соціально-економічного розвитку, так і задля розвитку окремих територій, мають враховувати відповідні стратегії розвитку, а також особливості економічного, соціального та екологічного становища територій. До розробки мають бути долучені місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, громадських об'єднань відповідних територій. Даний інструмент визначається відповідним законом (Про державні цільові програми, 2010).

Крім того, інструментом реалізації регіональної політики можуть бути угоди про державно-приватне партнерство. Договірні основи такої співпраці регламентовані Законом України «Про державно-приватне партнерство» (2010). На засадах державно-приватного партнерства можуть бути реалізовані проекти, спрямовані на розвиток регіональної інфраструктури, підвищення якості життя населення, покращення стану навколишнього природного середовища, тощо. Для цього має бути забезпечена ефективна взаємодія між державними органами, органами місцевого самоврядування, приватними суб'єктами господарювання та інститутами громадянського суспільства.

Джерела фінансування розвитку адміністративних територій являють собою ресурси всіх економічних агентів, які можуть бути спрямовані на забезпечення економічних потреб території, зокрема, фінансові ресурси місцевих та центральних органів влади, приватних суб'єктів господарювання, неурядових організацій, фізичних осіб, а також іноземних держав та міжнародних організацій. Такі джерела фінансування класифікують за різними критеріями.

За територіальним походженням виділяють внутрішні (передбачають залучення ресурсів, наявних у громаді) та зовнішні джерела (передбачають залучення ресурсів ззовні). В останні роки обсяги останніх в фінансуванні розвитку адміністративних територій збільшуються. Проте більшість джерел фінансування мають внутрішнє походження.

За регулярністю використання виділяють регулярні (податки, орендна плата, лізингові платежі), нерегулярні (міжнародна технічна допомога, гранти, кредити) та разові джерела (продаж землі, приватизація

комунального майна). Регулярність надходження фінансових коштів є істотною характеристикою, яка має важливий вплив при плануванні та прогнозуванні розвитку (Методи та механізми фінансування місцевого економічного розвитку, 2012).

В законодавстві України окреслено, що джерелами фінансування розвитку адміністративних територій можуть бути:

- 1) кошти Державного бюджету України, зокрема державного фонду регіонального розвитку;
- 2) кошти місцевих бюджетів;
- 3) благодійні внески;
- 4) кошти міжнародних організацій;
- 5) кошти з інших джерел, не заборонених законодавством (Про засади державної регіональної політики, 2015).

Фінансування розвитку адміністративних територій має відповідати відповідним стратегічним документам держави, здійснюватись на основі конкурсного відбору програм розвитку та забезпечувати ефективність використання залучених коштів.

Під механізмами фінансування розуміється певна комбінація методів та інструментів акумулювання, розподілу і використання фінансових ресурсів, спрямованих на розвиток адміністративних територій. Умовно їх можна розділити на бюджетні, інвестиційні, кредитні та грантові.

Механізмами фінансування державної підтримки розвитку адміністративних територій є:

- 1) міжбюджетні трансферти з державного бюджету місцевим бюджетам;
- 2) об'єднання на договірній основі фінансових ресурсів суб'єктів регіональної політики, державних та приватних партнерів на принципах здійснення державно-приватного партнерства, міжнародних інституцій;
- 3) капітальні видатки державного бюджету;
- 4) державні цільові програми, у тому числі програми подолання депресивності територій;
- 5) угоди щодо регіонального розвитку;
- 6) програми і заходи, включаючи інвестиційні програми (проекти), що реалізуються за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку (Про засади державної регіональної політики, 2015).

З метою визначення дієвості основних форм фінансової підтримки держави, доцільно дослідити наявність взаємозв'язків між такими формами та рівнем розвитку адміністративних територій України.

Для цього проведений кореляційний аналіз, націлений на виявлення зв'язків між капітальними інвестиціями, що були зроблені в економіку регіонів та їх рівнем розвитку. Для характеристики рівня розвитку регіонів використаний комплексний інтегральний показник соціально-економічного розвитку регіонів в 2011 – 2017 рр., розрахований в попередньому розділі

роботи. Капітальні інвестиції розглянуті в регіональному розрізі за аналогічний проміжок часу (за офіційними статистичними даними держави (Регіони України, 2013, 2015, 2018)) за основними джерелами надходження фінансових ресурсів, а саме:

- кошти державного бюджету;
- кошти місцевих бюджетів;
- кошти, що надійшли з інших джерел (включаючи власні кошти підприємства та організацій, кошти іноземних інвесторів, кошти населення на індивідуальне будівництво житла, кредити банків та інші позики, та ін.).

На рис. 2 наведені значення коефіцієнта кореляції, отримані в різні роки за відповідними джерелами надходження інвестицій в розвиток регіонів.

Так, можна помітити наявність сильного зв'язку між обсягами капітальних інвестицій, що надходять з місцевих бюджетів, та рівнем розвитку регіонів України, хоча він і має тенденцію до зниження. Капітальні інвестиції, що надходять з інших джерел, навпаки, починаючи з 2014 року мають позитивну динаміку залежності з рівнем розвитку регіонів, яка в 2017 році перевищує тісноту зв'язку між рівнем розвитку та інвестиціями з місцевих бюджетів. Ситуація з капітальними інвестиціями, що надходять за рахунок коштів державного бюджету, є найбільш неоднозначною.

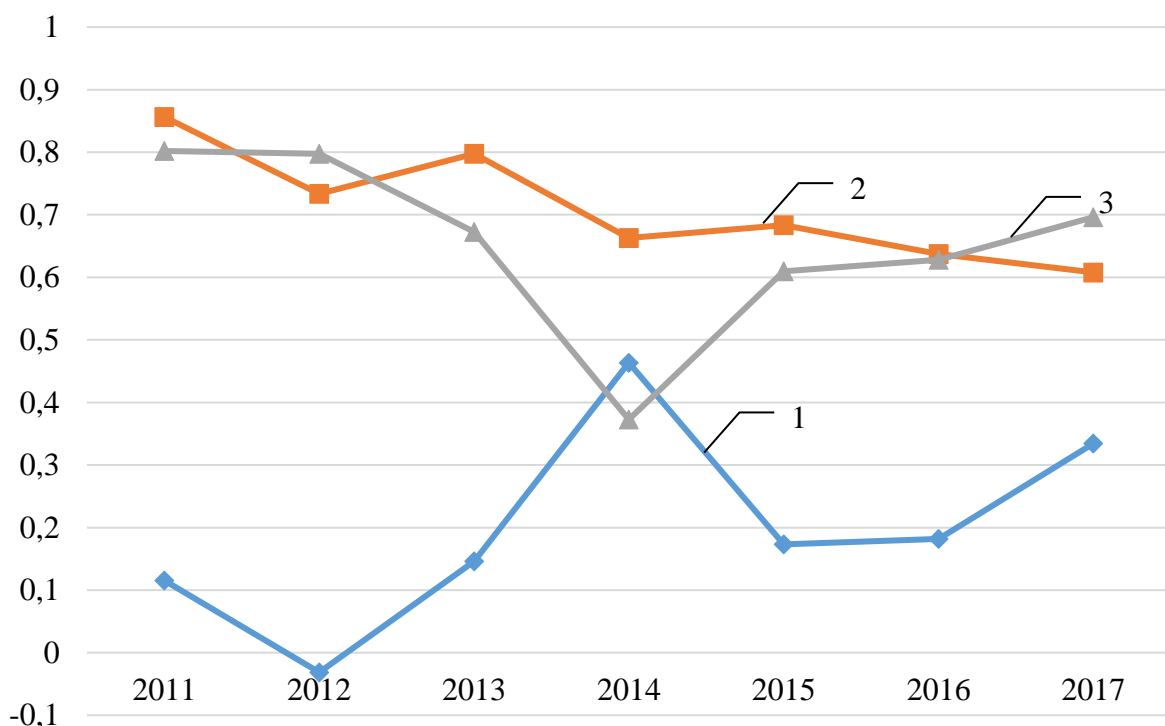

Рис. 2. Коливання залежності між обсягами капітальних інвестицій, що надходять на розвиток регіонів, за джерелами фінансування та рівнем соціально-економічного розвитку регіонів:

1 – Державний бюджет; 2 – Місцеві бюджети; 3 – Інші джерела

В 2014 році спостерігалось зрушення в бік зростання зв'язку даного джерела з рівнем соціально-економічного розвитку регіонів України, в 2015 році тіснота зв'язку зменшилась, проте поступово зростає до 2017 року (Канова, 2012).

Стосовно достовірності отриманих результатів кореляційного аналізу, то слід зазначити, що, якщо до 2014 року кореляційні моделі зв'язку капітальних інвестицій та розвитку регіонів є достатньо прийнятними, то після 2014 року починаються більш непередбачувані коливання значень показників, що зменшує достовірність отриманих результатів аналізу.

Для узагальнення міри залежності обсягів капітальних інвестицій, що надходять на розвиток регіонів, за джерелами фінансування та рівнем соціально-економічного розвитку регіонів в табл. 2 наведені результати розрахунку коефіцієнта кореляції Спірмана (для перемінних, що не підпорядковуються нормальному закону розподілу). Значення коефіцієнтів кореляції інтерпретовані за шкалою Чедока.

Таблиця 2

Залежність між обсягами капітальних інвестицій, що надходять на розвиток регіонів, за джерелами фінансування та рівнем соціально-економічного розвитку регіонів

Джерело надходження інвестицій на розвиток регіонів	Значення коефіцієнта кореляції Спірмана	Інтерпретація
Кошти державного бюджету	0,374	Помірний зв'язок, значимий на рівні $p = 0,071$
Кошти місцевих бюджетів	0,595	Помітний зв'язок, значимий на рівні $p = 0,002$
Кошти, що надходять з інших джерел (приватні інвестиції)	0,702	Високий рівень зв'язку, значимий на рівні $p = 0,0001$

Отримані результати свідчать про те, що найбільш сильний зв'язок наявний між рівнем соціально-економічного розвитку регіонів України та капітальними інвестиціями, що надходять з небюджетних джерел. Наступними за тісністю зв'язку є інвестиції, що надходять за рахунок коштів місцевих бюджетів. І на останньому місці – кошти державного бюджету, чий коефіцієнт кореляції хоч і нижчий за інші, проте все одно вагомий. Крім того, слід зазначити, що зі зростанням значення коефіцієнта кореляції, достовірність кореляційних моделей також зростала.

Таким чином, побудована структурно-функціональна схема державної регламентації та підтримки розвитку адміністративних територій України свідчить про наявність досить сформованої системи державної підтримки сестейнового соціально-економічного розвитку. Однак, не зважаючи на

наявність розробленого інструментарію, його практична реалізація далеко не завжди є ефективною. Вивчення факторів, що впливають на здійснення державних програм розвитку, є предметом подальших досліджень.

Список використаної літератури:

1. Артишевский М. В., Ли В. Публично-частное партнерство как элемент концепции устойчивого развития. *Молодой ученый*. 2016. № 5. С. 269–274.
2. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.
3. Канова О. А. Визначення впливу партнерських відносин на рівень соціально-економічного розвитку регіонів держави // Сталий розвиток підприємств, регіонів, країн : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 5–7 листопада 2012 р.). Дніпропетровськ : НГУ, 2012. С. 207–208.
4. Кизим М. О., Хаустова В. Є., Козирева О. В. Аналіз законодавства України з державної підтримки розвитку проблемних регіонів. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2016. № 7. С. 17–27.
5. Методи та механізми фінансування місцевого економічного розвитку : звіт за проектом «Місцевий економічний розвиток міст України». К. : Центр громадської експертизи, 2012. 112 с.
6. Про Генеральну схему планування території України: Закон України від 07.02.2002 № 3059-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3059-14>.
7. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 № 1602-III. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>.
8. Про державні цільові програми: Закон України від 18.03.2004 № 1621-IV. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>.
9. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.
10. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.
11. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.

12. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.

13. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 № 586-XIV. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.

14. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>.

15. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08.09.2005 № 2850-IV. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>.

16. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24.06.2004 № 1861-IV. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>.

17. Регіони України. 2013 Ч. 2: стат. зб. Держ. Ком. Статистики України / за ред. О. Г. Осауленка. Київ, 2013. 783 с. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2013/zb/12/zb_reg2_pdf.zip.

18. Регіони України. 2015. Ч. 2: стат. зб. Держ. Ком. Статистики України / за ред. І. М. Жук. Київ, 2015. 681 с. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2015/zb/12/zb_reg2_pdf.zip.

19. Регіони України. 2018. Ч. 2: стат. зб. Держ. Ком. Статистики України / за ред. І. Є. Вернера. Київ, 2018. 682 с. URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/2018/zb/11/zb_ru2ch2018.pdf.

20. Стратегія сталого розвитку «Україна–2020» : Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015/conv>.